

De verbeelding aan de macht

Jerome Bruner

Kleine steden hebben een eigen charme. Ze zijn net groot genoeg; je raakt er niet in verloren, maar ze zijn ook niet klein-geestig. Ze stimuleren de verbeelding, energie en gemeenschapszin. Toen ik naar Reggio Emilia kwam, uitgenodigd voor een bezoek aan de beroemdste crèches ter wereld, verwachtte ik het laatste 'klein-steedse' wonder. Maar het bleek heel anders dan ik had verwacht.

Ik had al in de jaren zeventig over Reggio gehoord. Als professor aan de Universiteit van Oxford stond ik aan het hoofd van een programma ter verbetering van de Engelse crèches. Ik zocht heel Europa af, op zoek naar goede voorbeelden. Maar niets had me voorbereid op Reggio. De voorzieningen voor jonge kinderen waren er inderdaad beter dan alles wat ik ooit gezien had. Maar dat had ik wel een beetje verwacht, want ik had er vaak de loftrumpet over horen steken op internationale congressen over jonge kinderen. Wat me in Reggio vooral trof, was hoe de verbeelding er werd gestimuleerd en dat bij de kinderen tegelijkertijd het besef werd versterkt van wat mogelijk was. Het was de uitdrukking van iets dat diep in de stad zelf geworteld was, iets heel erg Reggiaans.

In Reggio ervaar je een zeldzame vorm van hoffelijkheid, een bijzondere vorm van wederzijds respect. Misschien is een der-

gelijk soort hoffelijkheid iets dat gemakkelijker te realiseren is in een kleine stad: Reggio's sociale dienstverlening is op tal van gebieden van een uitstekende kwaliteit. Maar wat het ook mag zijn, het is onlosmakelijk verbonden met de stad Reggio.

De verbeelding stimuleren is de eerste stap, maar sprookjes lezen is daarvoor niet genoeg. Het is de verbeelding die ons redt van het banale en de dagelijkse sleur.

'In Reggio ervaar je een zeldzame vorm van hoffelijkheid, een bijzondere vorm van wederzijds respect'

Verbeelding maakt van feiten vermoedens. Zelfs een schaduw op de vloer is meer dan alleen een schaduw: het is een raadsel. Probeer er eens een te tekenen, dan merk je het vanzelf.

Op een dag was ik in een crèche in Reggio een paar vierjarige kinderen en hun leidster aan het observeren. Ze projecteerden schaduwen op de vloer en probeerden ze te tekenen. Ze waren volledig geconcentreerd, maar nog verrassender was de vrijheid waarmee ze hun fantasierijke ideeën uitwisselden over wat de schaduwen zo raar maakte. Waarom ze bijvoorbeeld kleiner werden en opzwellen. 'Hoe komt een schaduw ondersteboven?' vroeg een kind zich af. De leidster gedroeg zich zeer respectvol, alsof ze met Nobelprijswinnaars te maken had. Iedereen dacht hardop. 'Wat bedoel je met ondersteboven?' vroeg een ander kind.

Hier ging het niet om de afzonderlijke ver-

beelding van individuen. We waren collectief betrokken in wat waarschijnlijk het meest menselijke is aan menselijke wezens en wat tegenwoordig vaak 'intersubjectiviteit' wordt genoemd. Dat wil zeggen, tot een gemeenschappelijk begrip komen van wat anderen in gedachten hebben. Waarschijnlijk is dat het hoogtepunt van onze ontwikkeling. Zonder dat had onze menselijke cultuur zich niet kunnen ontwikkelen en al onze pogingen om iets aan te leren zouden mislukken.

Om dat te ontwikkelen heb je een sfeer van wederzijds respect en steun nodig. Een vorm van respect waarmee succesvolle voorzieningen zich onderscheiden en die je aantreft in de crèches van Reggio.

Jerome Bruner is professor aan de faculteit Rechtsgeleerheid van de Universiteit van New York. Hij is sinds 1998 ereburger van Reggio Emilia.

Mijn verhaal